

**ใบความรู้ เรื่องโน้ตดนตรีมหัศจรรย์ หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓
รายวิชาดนตรี รหัสวิชา ศ๒๑๑๐๓ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑**

องค์ประกอบโน้ตเพลงไทย

จังหวะ แบ่งได้ดังนี้

อัตราจังหวะชั้นเดียว

อัตราจังหวะ ๒ ชั้น (มีจำนวนห้องเพลงเป็น ๒ เท่าของชั้นเดียว)

อัตราจังหวะ ๓ ชั้น (มีจำนวนห้องเพลงเป็น ๒ เท่าของ ๒ ชั้น, หรือ ๔ เท่าของชั้นเดียว)

ซึ่งความสั้นยาวของเพลงดังกล่าว เมื่อบรรเลงต่อเนื่องจึงมีผลให้การบรรเลงเกิดความซ้ำเร็วไปตามสัดส่วนนี้ด้วย นั่นคือ

เพลงที่มีจังหวะ ๓ ชั้นจะบรรเลงช้า

เพลงที่มีจังหวะ ๒ ชั้นจะบรรเลง ปานกลาง

และจังหวะชั้นเดียว จะบรรเลงเร็ว

การที่จะรู้ว่าเพลงใดเป็นเพลงบรรเลงในจังหวะใด สามารถสังเกตได้จากเสียง ฉิ่ง และ กลอง ซึ่งเรียกว่า จังหวะ หน้าทับ ที่ปรากฏในแต่ละห้องเพลงเป็นสำคัญ

เพลงไทยนิยมแบ่งห้องเพลงออกเป็นเลขคู่

ใน ๑ ชุด หรือ ๑ แถว จะมี ๘ ห้อง (หรือ ๔ ห้อง)

--	--	--	--	--	--	--	--

ใน ๑ ห้อง มี ๔ จังหวะ

----	----	----	----	----	----	----	----
------	------	------	------	------	------	------	------

ใน ๑ จังหวะคือ ๑ ตัวโน้ต (ตัวอย่าง)

ด ด ด ด	ร ร ร ร	ม ม ม ม	ฟ ฟ ฟ ฟ	ซ ซ ซ ซ	ล ล ล ล	ท ท ท ท	ดํ ดํ ดํ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------

ดังนั้น เสียงฉิ่ง ที่ปรากฏในเพลงแต่ละอัตราจังหวะ จะแสดงได้ดังนี้

จังหวะ ๓ ชั้น

----	- - - ฉิ่ง	----	- - - ฉับ	----	- - - ฉิ่ง	----	- - - ฉับ
------	------------	------	-----------	------	------------	------	-----------

จังหวะ ๒ ชั้น

- - - ฉิ่ง-	- - - ฉับ	- - - ฉิ่ง	- - - ฉับ	- - - ฉิ่ง	- - - ฉับ	- - - ฉิ่ง	- - - ฉับ
-------------	-----------	------------	-----------	------------	-----------	------------	-----------

จังหวะชั้นเดียว

- ฉิ่ง - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ	- ฉิ่ง - ฉิ่ง	- ฉิ่ง - ฉับ
---------------	--------------	---------------	--------------	---------------	--------------	---------------	--------------

เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรีไทย

เครื่องหมายและสัญลักษณ์โน้ตไทยตามหลัก ของ พันโทพระอภัยพลรบ (พลอย เพ็ญกุล พ.ศ. ๒๔๐๓-๒๔๕๙) ซึ่งเป็นผู้แต่งตำราดนตรีวิทยาเมื่อ พ.ศ.๒๔๕๐ และอธิบายหลักการบันทึกโน้ตแบบตัวอักษร ขึ้นจนได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก การบันทึกโน้ตแบบตัวอักษรนี้เป็นการใช้ตัวอักษรไทยมาเปรียบเทียบกับเสียงของโน้ตสากลดังนี้

ด = โด	ร = เร	ม = มี	พ = ฟา	ช = ซอล	ล = ลา	ท = ที
--------	--------	--------	--------	---------	--------	--------

ในกรณีที่เป็โน้ตเสียงสูงจะใ้การประจุดไว้บนตัวโน้ต เช่น ด̣ = โด สูง เป็นต้นวิธีการนี้ช่วยให้เข้าใจง่ายสำหรับวิธีการบันทึกโน้ตไทยนั้นจะบันทึกลงในตารางโดยแบ่งออกเป็นบรรทัด บรรทัดละ ๘ ช่องเรียกว่า “ห้อง” ในแต่ละห้องจะบรรจุโน้ตไว้ ๔ ตัว ถ้าเป็นอัตราปานกลางหรือจังหวะสองชั้น โน้ตตัวสุดท้ายของแต่ละห้องจะเป็นโน้ตเสียงตกจังหวะซึ่งในที่นี้จะอธิบายเฉพาะการอ่านโน้ตแบบอัตราสองชั้นเป็นหลัก

ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ ฉิ่ง ฉับ

๑ ๒ ๓ ๔	๑ ๒ ๓ ๔	๑ ๒ ๓ ๔	๑ ๒ ๓ ๔	๑ ๒ ๓ ๔	๑ ๒ ๓ ๔	๑ ๒ ๓ ๔	๑ ๒ ๓ ๔
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

นอกจากตัวโน้ตที่บันทึกลงในตารางแล้ว ยังมีเครื่องหมาย - ซึ่งใช้แทนตัวโน้ตด้วยขีด ๑ ขีด (-) ใช้แทนโน้ต ๑ ตัว แสดงการเพิ่มเสียงตัวโน้ตที่อยู่ข้างหน้าเครื่องหมายให้มีเสียงยาวขึ้น ทั้งนี้ความยาวของเสียงจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนขีด (-) ดังนี้

- ถ้ามี - มีค่าความยาวของเสียงเท่ากับ ๑/๔ จังหวะ
- ถ้ามี - - มีค่าความยาวของเสียงเท่ากับ ๒/๔ จังหวะ
- ถ้ามี - - - มีค่าความยาวของเสียงเท่ากับ ๓/๔ จังหวะ
- ถ้ามี - - - - มีค่าความยาวของเสียงเท่ากับ ๔/๔ จังหวะ หรือ เท่ากับ ๑ จังหวะ

วิธีการอ่านโน้ตไทยนั้นจะใช้การเคาะจังหวะที่โน้ตท้ายห้อง แทนเสียงฉิ่งฉับในอัตราสองชั้นจะมีโน้ตตัวสุดท้ายเป็นเสียงตกจังหวะเสมอ เมื่อกำหนดให้ ๑ บรรทัดโน้ตเท่ากับ ๑ หน้าทับปรบไ้ ดังนั้นเมื่ออ่านโน้ตอัตราสองชั้น ควรเคาะจังหวะที่โน้ตห้องสุดท้ายแทนเสียงฉิ่งเสียงฉับ สังเกตที่ตัวพิมพ์เข้าจะทำให้เข้าใจวิธีการบันทึกได้ง่ายขึ้นสำหรับการบันทึกโน้ตไทยโดยทั่วไปจะบันทึกไว้ ๘ ลักษณะที่พบมากที่สุด ดังนี้

โน้ตแบบ ๔ ตัว ต่อ ๑ ห้อง

ด ด ด ด	ร ร ร ร	ม ม ม ม	พ พ พ พ	ช ช ช ช	ล ล ล ล	ท ท ท ท	ด̣ ด̣ ด̣ ด̣
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	-------------

โน้ตแบบ ๓ ตัว ต่อ ๑ ห้อง

- ด ด ด	- ร ร ร	- ม ม ม	- พ พ พ	- ช ช ช	- ล ล ล	- ท ท ท	- ด̣ ด̣ ด̣
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	------------

โน้ตแบบ ๓ ตัว แต่เป็นลักษณะของ ๑ ห้อง ๑ ตัว และ ๓ ห้อง ตัว เป็นโน้ตที่ใช้สำหรับมือซ้อง

---ด	ด-ร	ร-ม	ม-ฟ	ฟ-ช	ช-ล	ล-ท	ท-ดี
------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------

โน้ตแบบ ๒ ตัว ต่อ ๑ ห้อง (ตัวที่ ๒ และตัวที่ ๔)

-ด-ด	-ร-ร	-ม-ม	-ฟ-ฟ	-ช-ช	-ล-ล	-ท-ท	-ดี-ดี
------	------	------	------	------	------	------	--------

โน้ตแบบ ๒ ตัว ต่อ ๑ ห้อง (ตัวที่ ๓ และตัวที่ ๔)

--ดด	--รร	--มม	--ฟฟ	--ชช	--ลล	--ทท	--ดีดี
------	------	------	------	------	------	------	--------

โน้ตแบบ ๒ ตัว ต่อ ๑ ห้อง เป็นแบบจังหวะยก (ตัวที่ ๑ และตัวที่ ๒)

ด-ด--	ร-ร--	ม-ม--	ฟ-ฟ--	ช-ช--	ล-ล--	ท-ท--	ดี-ดี--
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	---------

โน้ตแบบ ๑ ตัว ต่อ ๑ ห้อง

---ด	---ร	---ม	---ฟ	---ช	---ล	---ท	---ดี
------	------	------	------	------	------	------	-------

โน้ตแบบ ๑ ตัว ต่อ ๒ ห้อง

-----	---ด	-----	---ร	-----	---ม	-----	---ฟ
-------	------	-------	------	-------	------	-------	------

เพลงแขกประเทศ ๒ ชั้น

ท่อน ๑

- - -ช	- ลลล	- - -ดี	- ลลล	- ชชช	- ล-ช	- - -ม	- มมม
- ลชม	ชมรด	- ช-ด	- ดรม	- ช-ล	- ช-ม	- - -ร	- - -ด

ท่อน ๒

- มี่ มี่	- รี่-ดี	- รี่-ดี	- ช-ล	ดี ลชม	ร มชล	- รี่-ดี	ดี ดี-รี่
- ลชม	ชมรด	- ช-ด	- ดรม	- ช-ล	- ช-ม	- - -ร	- - -ด